

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ**

ТВЕРДОХЛІБ Олександр Степанович

УДК 35.077.1

**ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНИХ
ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ**

25.00.01 – теорія та історія державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

КИЇВ – 2012

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Інституті проблем державного управління та місцевого самоврядування Національної академії державного управління при Президентові України.

Науковий керівник – доктор соціологічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України
СУРМІН Юрій Петрович,
Національна академія державного управління при Президентові України,
перший заступник директора Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, професор, заслужений діяч науки і техніки України
ГРИЦЯК Наталя Вітіславна,
Національна академія державного управління при Президентові України,
завідувач кафедри інформаційної політики та технологій;

кандидат наук з державного управління
ЛАШКІНА Марія Григорівна,
Апарат Верховної Ради України,
помічник-консультант народного депутата України.

Захист відбудеться “25” жовтня 2012 року о 16 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.810.01 в Національній академії державного управління при Президентові України за адресою: 03057, м. Київ-57, вул. Ежена Потьє, 20, к. 212.

Із дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національної академії державного управління при Президентові України (03057, м. Київ-57, вул. Ежена Потьє, 20).

Автореферат розісланий “25” вересня 2012 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

А.П.Рачинський

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Інформаційне суспільство є основою розвитку соціальної, економічної, гуманітарної, культурної та інших сфер суспільного життя. Розвинутість інформаційного простору, доступність різних видів інформації виступають позитивними чинниками демократизації суспільства, розвитку ринкових відносин, а в остаточному підсумку і сталого розвитку країни. В умовах сьогодення будь-яка країна світу покликана знаходити та використовувати ефективні ресурси та засоби, які в найближчому майбутньому дадуть змогу покращити внутрішні показники її розвитку й посилити геополітичне становище. Інформація в сучасному суспільстві з ринковою економікою розглядається вченими і практиками як стратегічний ресурс, що забезпечує прискорення виробничих процесів, сприяє економії всіх існуючих видів ресурсів та дає можливість підвищувати продуктивність праці, створювати реальну можливість для прискорення науково-технічного прогресу. Тому розбудова інформаційного суспільства є одним із найважливіших пріоритетів державної політики України.

Побудова інформаційного суспільства передбачає нову якість державного управління, що ґрунтується на ефективному використанні інформаційних ресурсів та інформаційно-телекомунікаційних технологій. Інформація є органічною властивістю управління, вона необхідна на всіх етапах управлінської діяльності. Якісна та достовірна інформація – основа формування управлінських рішень, моніторингу потреб, регулювання конкретного виду суспільних відносин, координації діяльності суб'єктів управління, контролю за виконанням управлінських рішень тощо. За природою державне управління є інформаційною діяльністю, тобто діяльністю, пов'язаною з одержанням, переробкою та використанням інформації, яка дає змогу приймати управлінські рішення. Створення, видозміна та поширення інформації виступають важливими складовими процесу управління, тому інформація в певному розумінні є інструментом ефективного управління.

Інформаційні ресурси є основою діяльності як окремо взятої установи чи організації, так і їх сукупності – у локальному, регіональному, державному, міждержавному та глобальному масштабах. Цільовою функцією, призначенням інформаційних ресурсів є затребуваність для практичної управлінської діяльності і на цій основі забезпечення основних управлінських процедур – прийняття рішень, контролю, мотивації тощо. За своєю соціальною значимістю інформаційні ресурси не лише не поступаються іншим видам стратегічної сировини, але й складають найбільш важливий вид ресурсів, що визначає інтелектуальну, економічну, політичну і навіть військову потужність та геополітичне становище держави.

За останні роки в органах державного управління спостерігається значне зростання обсягів інформації та потоків управлінських документів. При цьому кількість підготовлених документів та зібраної інформації інколи виявляється значно більшою, ніж необхідно для процесів здійснення державного управління. Разом з тим відчувається брак інформації, що має забезпечувати аналіз нових

тенденцій та розв'язання суперечностей, які виникають у державно-управлінських відносинах, що потребує ґрунтовних наукових досліджень.

Теоретико-методологічним підґрунтям дисертаційної роботи стали вітчизняні й зарубіжні наукові праці таких авторів, як В.Глушков, Н.Вінер, Е.Тоффлер, У.Ешбі з різних галузей науки, присвячені інформаційній проблематиці.

Стратегічною метою у сфері управління інформацією є, власне, управлінська складова, оскільки інформація стає організаційним важелем і через свою прогнозно-аналітичну функцію поширюється на управління іншими ресурсами, зокрема трудовими, фінансовими і матеріальними. Окремі аспекти інформаційного забезпечення державного управління досліджені в роботах Ю.Бажала, В.Бодрова, Р.Войтович, Я.Радиша, Є.Ромата, А.Семенченка, С.Серьогіна, Г.Ситника, А.Сіцинського, Ю.Сурміна, С.Телешуна.

Особливий інтерес у контексті дисертаційного дослідження становлять праці українських та зарубіжних науковців, у розвідках яких досліджено:

– теоретико-методологічні засади інформаційних ресурсів (О.Баркова, І.Бачило, В.Годін, І.Корнеєв, В.Гриценко, Ю.Валькман, І.Курас, А.Ліпінська, О.Молодцов, Г.Обвінцева, В.Пархоменко, А.Гончаренко, О.Пархоменко, В.Радченко, Ю.Столяров, М.Цаленко);

– прикладні аспекти застосування інформаційних ресурсів у сучасних умовах (О.Антопольський, С.Ашмаріна, Б.Татарських, О.Бойченко, В.Брижко, Ю.Базанов, Л.Харченко, Л.Новік, І.Попов, П.Храмцов, Н.Максімов, Г.Почепцов, С.Чукут, А.Пушкар, Є.Грабовський, Є.Пономаренко, В.Савицький, О.Сировой, Ф.Цирдя, О.Щедрін, В.Яковенко);

– проблеми та перспективи використання інформаційних ресурсів у сфері державного управління (О.Баденко, А.Шабунін, А.Грінберг, Н.Горбачов, А.Тепляков, А.Верьовченко, В.Горчаков, І.Іванов, О.Голодова, В.Гавловський, Р.Калюжний, В.Шамрай, М.Швець, В.Цимбалюк, В.Куйбіда, Й.Мастяниця, Л.Шиманський, О.Соснін, О.Додонов, В.Петров, М.Монастирецький, В.Шагалов, А.Бойченко, О.Нестеренко, Т.Ставцева, Н.Дармограй, А.Журавльов, С.Вировий, І.Рейтерович, С.Ситник, О.Титаренко, Я.Чепуренко).

Недостатній ступінь розробленості, необхідність дослідження особливостей, тенденцій розвитку інформаційних державно-управлінських ресурсів і врахування світового досвіду в цій сфері, а також виняткове значення для забезпечення стійкого управління державою дають право стверджувати про актуальність обраної тематики.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до тематики досліджень Національної академії державного управління при Президентові України за комплексним науковим проектом “Державне управління та місцеве самоврядування” за темами: “Моніторинг діяльності Кабінету Міністрів України та інших центральних органів виконавчої влади: методологічний підхід” (ДР № 0108U002011) і “Розроблення концепції єдиної інформаційної бази системи професійного навчання державних

службовців та посадових осіб місцевого самоврядування” (ДР № 0109U003008), в яких автор брав участь як молодший науковий співробітник.

Особистий внесок здобувача полягає у визначенні основних завдань інформаційної складової методики моніторингу діяльності Кабінету Міністрів України та інших центральних органів виконавчої влади, окресленні етапів її реалізації, а також в аналізі нормативно-правового забезпечення та правового регулювання сфери інформаційних державно-управлінських ресурсів України у контексті розроблення концепції єдиної інформаційної бази (акт про впровадження результатів дисертаційного дослідження від 19 лютого 2010 р.).

Мета і завдання дослідження. *Мета* дисертаційної роботи – науково-теоретичне обґрунтування формування інформаційних державно-управлінських ресурсів України, виявлення їх динаміки та тенденцій розвитку.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких *завдань*:

- проаналізувати стан розробки наукової теми та розглянути теоретичні підходи до неї, виявити перспективні напрями дослідження;
- дослідити сутність і змістове наповнення інформаційних ресурсів у теорії та практиці державного управління України;
- висвітлити концептуальні засади формування й розвитку інформаційних державно-управлінських ресурсів України;
- структурувати та класифікувати інформаційні ресурси, що застосовуються в процесах управління на державному рівні;
- виокремити функції інформаційних державно-управлінських ресурсів України і розробити модель їх формування та використання;
- запропонувати шляхи вдосконалення державного регулювання у сфері інформаційних державно-управлінських ресурсів.

Об’єкт дослідження – інформаційні ресурси органів державного управління України.

Предмет дослідження – формування та розвиток інформаційних державно-управлінських ресурсів для забезпечення діяльності органів державного управління України.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань дисертантом використано комплекс методів наукового дослідження:

- аналітичний метод застосовано на всіх етапах дисертаційної роботи з метою здійснення комплексного дослідження поняття інформаційних державно-управлінських ресурсів України;
- метод синтезу використано в процесі розробки теоретичних підходів до досліджуваної проблематики;
- за допомогою методів узагальнення та аналогії реалізовано міждисциплінарний підхід до теорії та практики в галузі інформаційних державно-управлінських ресурсів;
- метод моделювання дав змогу розробити динамічну модель формування та використання інформаційних державно-управлінських ресурсів України;

– системний підхід до порушеної в роботі проблеми було спрямовано на означення складових об'єкта дослідження, виявлення взаємообумовленості його структури та функцій;

– використання порівняльного методу сприяло виявленню особливостей інформаційних державно-управлінських ресурсів, їх специфіки та характерних властивостей з урахуванням зарубіжного досвіду;

– застосування методу класифікації було спрямовано на деталізацію і конкретизацію питання, що досліджувалося в дисертації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вирішені в дисертаційній роботі завдання дали змогу досягти визначеної здобувачем мети і сформулювати нові наукові положення, зокрема:

уперше:

– запропоновано ввести в науковий обіг поняття “інформаційні державно-управлінські ресурси”, під яким розуміються результати інтелектуальної діяльності людини, що реалізовані в суб'єкт-об'єктній взаємодії процесу державного управління, застосування яких полягає в збиранні, обробці, накопиченні, зберіганні, оцінюванні, актуалізації, поширенні, пошуку та використанні документованої інформації, призначені для вирішення конкретних завдань управління в контексті діяльності конкретних органів державного управління, створені за їхнім замовленням, профінансовані з коштів державного чи місцевого бюджету, які мають автора та власника;

– розроблено динамічну модель формування та використання інформаційних державно-управлінських ресурсів України, яка є циклом послідовних процесів моделювання, комплектування, обліку, обробки, розміщення, зберігання, доставки, оцінювання, актуалізації, аналізу інформації та подальшого відтворення інформаційних ресурсів;

удосконалено:

– класифікацію інформаційних державно-управлінських ресурсів за такими показниками, як: типи носіїв, джерела формування, форми представлення, доступність, частота використання, ступінь узагальнення, джерела інформації, призначення, масштабність та способи поширення;

– структурування інформаційних державно-управлінських ресурсів з урахуванням організаційної структури державного управління, яку вони обслуговують, зокрема виокремлено три інформаційних блоки: найбільш актуальні, перспективні та периферійні;

набули подальшого розвитку:

– організаційно-правові засади застосування норм інформаційного права в аспекті уніфікації, систематизації, інкорпорування та кодифікації окремих положень з питань формування й використання інформаційних державно-управлінських ресурсів України;

– теоретичне обґрунтування шляхів упровадження передового світового досвіду з питань управління інформаційними державно-управлінськими ресурсами в сучасних умовах з урахуванням максимальної відкритості органів

державного управління, правомірного обмеження доступу до інформації, чіткого визначення процедур її отримання та відповідальності за її надання.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні положення дисертації використані:

– виконавчим комітетом Івано-Франківської міської ради для підготовки документів та проведення організаційних заходів з упровадження системи управління якістю у виконавчому комітеті міської ради (акт про впровадження результатів дисертаційного дослідження від 26 грудня 2008 р.);

– Івано-Франківським державним центром науково-технічної та економічної інформації Міністерства освіти і науки України для підготовки документів, проведення наукових та організаційних заходів з питань інформаційно-аналітичного забезпечення державної науково-технічної та інноваційної політики в регіоні в першому півріччі 2009 р. (акт про впровадження результатів дисертаційного дослідження від 2 липня 2009 р.).

Отримані в дисертації результати мають фундаментальне та прикладне значення. Положення, висновки та пропозиції, розроблені дисертантом, можуть бути використані в науково-дослідній роботі, практичній діяльності органів державного управління, у процесі розробки проектів нормативно-правових актів, а також у навчальному процесі.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійною науковою працею автора. Висновки і рекомендації дослідження, у тому числі й ті, що характеризують наукову новизну, отримані здобувачем особисто. У дисертації не використовувалися ідеї або розробки, що належать О.В.Сосніну, у співавторстві з яким було опубліковано окрему наукову працю. Зокрема, в науковій публікації [13] внесок здобувача полягає у визначенні поняття інформаційних державно-управлінських ресурсів, характеристиці їх основних ознак та особливостей управління таким видом ресурсів.

Апробація результатів дисертації. Результати дисертаційного дослідження обговорювались на розширеному засіданні вченої ради Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування Національної академії державного управління при Президентові України 29 червня 2011 р., протокол № 6/2011.

Основні положення й результати роботи викладені в наукових доповідях та повідомленнях на науково-практичних конференціях, зокрема: “Демократичні стандарти врядування й публічного адміністрування” (Львів, 2008); “Новітні тенденції розвитку демократичного врядування: світовий та український досвід” (Київ, 2008); “Державне управління та місцеве самоврядування” (Харків, 2009); “Антикризові механізми регіонального та муніципального розвитку” (Київ, 2010); “Галузь науки “Державне управління”: історія, теорія, впровадження” (Київ, 2010).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 13 наукових праць, зокрема одна у співавторстві, п'ять статей у наукових фахових виданнях України з державного управління, вісім тез науково-практичних конференцій та інших публікацій, у тому числі одна стаття іноземною мовою.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та одного додатка. Повний обсяг дисертації становить 208 сторінок, з них 172 сторінки основного тексту. Робота містить чотири таблиці, шість рисунків, список використаних джерел налічує 251 найменування, у тому числі 30 – іноземною мовою.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, розкрито ступінь наукової розробки проблеми, сформульовано мету й основні завдання, визначено об'єкт і предмет, методи дослідження. Висвітлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами, розкрито наукову новизну, практичне значення, подано інформацію щодо апробації результатів дослідження і публікацій за темою дисертації.

У **першому розділі** – *“Проблема інформаційних ресурсів у теорії та практиці державного управління”* – здійснено дослідження категорії інформаційного ресурсу, яке дає змогу стверджувати, що це поняття увійшло в науковий та практичний обіг відносно недавно. Термін “інформаційний ресурс” почали вживати з кінця 1970-х – початку 1980-х, а поняття “електронний інформаційний ресурс” – з кінця 1980-х рр. Лише у кінці ХХ – на початку ХХІ ст. – в період інтенсивного формування і становлення інформаційного суспільства – інформаційний ресурс почав набувати рис національного надбання, фактора глобального розвитку, стратегічного ресурсу і потенціалу сучасної розвиненої держави, основного джерела та засобу соціального управління.

Хоча поняття інформаційного ресурсу є відносно новим, предмети, процеси та явища, що тепер визначають його зміст, існували і раніше. На нашу думку, сьогодні можна з упевненістю говорити про те, що інформаційні державно-управлінські ресурси виникли одночасно із зародженням держав та створенням системи державного управління. Сучасне ж суспільство живе в час так званої Третьої хвилі, в умовах формування надіндустріальної цивілізації, інформаційного суспільства, в якому інформація є найбільшою суспільною цінністю, предметом, засобом і продуктом управлінської праці.

Аналіз стану розробки досліджуваної теми у працях вітчизняних і зарубіжних авторів дає змогу дійти висновку, що в наукових джерелах з цієї проблематики вироблено шість основних підходів до розуміння і трактування терміна “інформаційний ресурс”, а саме: знаннеорієнтований, документаційний, владно-адміністративний, технологічний, інформаційний та еволюційний.

Виокремлені підходи засвідчують, що до складу інформаційних ресурсів включається або вся наявна інформація в певній сфері або ж її підмножини. Для виділення інформаційних ресурсів різні дослідники застосовують різні, несумісні один з одним критерії, причому кожний новий тип носія інформації породжує свій клас інформаційних ресурсів з його множиною властивостей, пов'язаних із фіксацією, відтворенням, доступом, сприйняттям і процесами обробки зафіксованої на носіїві інформації, а також реалізацією процесів передавання інформації в часі.

Категорійно-понятійний апарат будь-якої галузі науки виступає однією з передумов її формування та розвитку. За час існування галузі науки “Державне управління” до її глосарію увійшло чимало понять, однак сьогодні спостерігається певна неоднозначність та різноплановість їх трактування. Науковці та практики намагаються усувати розбіжності в трактуванні термінів, досягати певного рівня стандартизації й уніфікації вживаних понять з метою порозуміння та взаємної узгодженості.

Аналіз розробок фахівців з державного управління засвідчує, що в цій сфері вироблено три основних підходи до розуміння і трактування терміна “інформаційний ресурс”. Визначення цього поняття або ж повністю ототожнюється з інформацією, ресурсами чи документами, або ж містить у собі елементи чи частини їх смислових конструктів. Інформаційні державно-управлінські ресурси ми пропонуємо розглядати як документи – центральну категорію, що втілює смислове поле означеного поняття.

У процесі дослідження встановлено, що сьогодні в Україні спостерігається переосмислення суті інформаційної трансформації, яка відбувається в сучасних умовах інформатизації суспільства. Ключовою метою реалізації Національної програми інформатизації є забезпечення громадян України достовірними, своєчасними й вичерпними інформаційними ресурсами. Сформована в її рамках концепція електронного уряду спрямована на інформування громадськості про діяльність органів державного управління, надання онлайн-ових послуг та консультацій, залучення громадян до прийняття управлінських рішень, здійснення громадського контролю за діяльністю органів державного управління в межах співпраці між державними інституціями (держава-держава (G2G)), державними та приватними підприємствами (держава-бізнес (G2B)), неприбутковими організаціями (держава-неприбуткові організації (G2N)) та громадянами (держава-громадянин (G2C)).

Формування та розвиток інформаційного простору держави повинні спрямовуватися передусім на об’єднання, інтеграцію інформаційно-телекомунікаційних мереж і систем з метою їх взаємодії, роботи в єдиних форматах і стандартах для забезпечення інформаційної підтримки прийняття рішень у різноманітних сферах управління. Ключовими є питання про вироблення нового підходу до вирішення завдань державного управління, який ґрунтується на інформаційній основі та враховує сучасне уявлення про інформацію як про інтелектуальний продукт, а також про формування єдиного інформаційного простору суспільства для забезпечення на цій основі ефективного стійкого управління країною.

Інформаційні державно-управлінські ресурси України розвиваються в умовах вироблення й реалізації ефективної та дієвої державної політики за чіткої правової регламентації відносин в інформаційній сфері, а колізії між правовими нормами ведуть до порушення системності правового регулювання і тим самим знижують його ефективність. У сучасних умовах суперечності між правовими нормами властиві практично всім ланкам українського законодавства.

З’ясовано, що сфера інформаційних державно-управлінських ресурсів України врегульована великою кількістю як загальнодержавних, так і

вужькоспеціальних норм. До нормативно-правових актів, що регулюють відносини в інформаційній сфері держави, належать укази Президента України, закони України, розпорядження голови Верховної Ради України, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, накази центральних органів виконавчої влади, міжнародні нормативно-правові акти.

Нормативно-правова база українського законодавства у сфері інформаційних державно-управлінських ресурсів є досить різноманітною і налічує понад двадцять нормативних документів, якими врегульовано окремі аспекти цього питання. Правовий режим інформаційних державно-управлінських ресурсів визначається, в основному, нормами, що встановлюють порядок документування інформації, рівень доступу до неї та порядок її правового захисту, право власності на окремі документи й окремі масиви документів тощо.

Однак чинні норми не мають чіткої ієрархічної побудови, однозначного юридичного тлумачення і часто дублюють одна одну, оскільки мають переважно галузевий характер. У зв'язку з цим першочерговими завданнями з удосконалення українського інформаційного законодавства повинні стати: перегляд та внесення змін до нормативно-правових актів у цій сфері, їх систематизація та уніфікація, інкорпорування норм та положень законів і підзаконних актів (визначення ієрархії), а також розроблення проекту Інформаційного кодексу України чи Кодексу законів України про інформацію.

У **другому розділі** – *“Концептуальні засади формування та розвитку інформаційних державно-управлінських ресурсів України”* – наголошено на тому, що інформація в умовах сьогодення розглядається теоретиками та практиками як рушійна сила суспільства, стратегічний ресурс країни, статус та рівень розвитку якої визначається через наявні інформаційні ресурси, що є особливим типом інформації, її актуалізованою, оціненою формою. За роки існування нашої держави створено чималу кількість різноманітних інформаційних ресурсів у різних предметних галузях. З огляду на це пропонуємо виділити окрему групу інформаційних державно-управлінських ресурсів, які є підмножиною інформаційних ресурсів України в цілому.

Будь-яка дефініція поняття потребує чіткого розуміння з метою її правильної інтерпретації та застосування. Інформаційні державно-управлінські ресурси є категорією, визначення якої сформувалося з урахуванням її смислового поля, характеристик та особливостей. З метою комплексного дослідження цього поняття розглянуто особливості інформаційного ресурсу як результату інтелектуальної діяльності людини, виокремлено особливості інформаційних державно-управлінських ресурсів, визначено їх функції, джерела формування, типи, форми існування та їх структуру. Розглянуто різні класифікації інформаційних ресурсів, розроблені українськими та зарубіжними авторами, а також запропоновано власну класифікацію інформаційних державно-управлінських ресурсів. Виділено окремі аспекти типології цієї категорії, її параметри та стадії.

З'ясовано, що до інформаційних державно-управлінських ресурсів належать ресурси, створені для забезпечення діяльності органів державного управління та

місцевого самоврядування і вироблені в результаті цієї діяльності, а також ресурси, створені іншими організаціями на замовлення та в інтересах цих органів.

Формування та розвиток традиційних (паперових) інформаційних державно-управлінських ресурсів нами досліджується в контексті розвитку діловодства, генеза якого розподіляється на сім основних періодів: діловодство Київської Русі, актове діловодство (литовсько-польська доба), приказне діловодство (козацько-гетьманський період), колегіальне діловодство, виконавче діловодство, радянське діловодство (період соціалізму), сучасне діловодство (період незалежності України).

Створення й еволюцію електронних інформаційних ресурсів варто періодизувати з огляду на етапи розвитку автоматизованої інформаційної технології обробки даних, технічних засобів і вирішуваних завдань. Таких періодів можна виділити п'ять – від ЕОМ I до ЕОМ V покоління, в часових межах з кінця 50-х рр. XX ст. і до сьогодення (часткова електронна обробка даних, електронна система обробки даних, централізована автоматизована обробка інформації в умовах обчислювальних центрів колективного доступу, спеціалізація технологічних рішень з одночасною універсалізацією способів обробки інформації, впровадження нової інформаційної технології – поєднання засобів обчислювальної техніки, засобів зв'язку та оргтехніки).

Розвиток усіх видів документів засвідчує, що їх форма суттєво змінювалася відповідно до потреб користувачів, підвищувалася їх значущість, зручність використання, ефективність зберігання та передавання, однак кожний із них був і залишається повноправною складовою інформаційних ресурсів суспільства.

З'ясовано, що в сучасному інформаційному суспільстві наявна низка ключових проблем, безпосередньо пов'язаних із формуванням і використанням інформаційних ресурсів: відомча належність, обмеження доступу до територіально віддалених інформаційних ресурсів, роз'єднаність функціонування інформаційно-телекомунікаційних систем, дублювання робіт, надмірність первинної інформації, нерівномірна територіальна поширюваність тощо.

Створення та використання інформаційних державно-управлінських ресурсів пов'язані з певною часткою невизначеності, ризиком, робота з яким полягає в постійному аналізуванні, управлінні та контролюванні. Факторами ризику в означеній сфері виступають: державно-правова законність (відповідальність за якість наданих послуг, гарантування якості послуг, захист та безпека інформації тощо), державно-соціальна ефективність (технологія, персонал, організація процесу роботи тощо) та демократична легітимність (фінансове забезпечення, політичні ризики, залучення громадян, надання інформації, оцінювання потреб громадян і т. ін.). Аналіз, управління й контролювання ризиків повинні здійснюватися з урахуванням принципу PDCA (Plan, Do, Check, Act), який є методом безперервного покращення якості та застосовується в системах управління якістю.

Розглянуто поняття інформаційної безпеки, виділено загрози інформаційним ресурсам, методи захисту від них, основні напрями здійснення захисту, принципи розвитку інформаційних державно-управлінських ресурсів.

Комплексне дослідження поняття дало змогу виокремити його ключові класифікаційні ознаки й характеристики: мову, носія ресурсу, його зміст, різновиди, єдину класифікацію та рівень значимості.

Охарактеризовано поняття географічних інформаційних ресурсів (просторових даних, геоданих), що сприяють інтелектуалізації управління процесами інформаційного забезпечення та спрямовані на автоматизований пошук інформаційних взаємозв'язків будь-яких об'єктів. Такі ресурси інтегровані в загальні інформаційні технології та здатні забезпечити просторово-часовою інформацією всі ланки управління в різних сферах професійної діяльності.

Сучасні геоінформаційні ресурси створюються в результаті застосування новітніх високих технологій і мають багатогалузеве походження, багатоцільове і багатогалузеве застосування. Основною метою їх активізації є забезпечення органів державного управління актуальною, достовірною та комплексною інформацією для всебічного оперативного дослідження, оцінки й обґрунтування управлінських рішень. Використання геоданих дає змогу забезпечити працівників необхідною інформацією, а також оперативний доступ до баз даних різноманітних інформаційних систем, виробити дієвий інструментарій підтримки прийняття управлінських рішень, візуалізувати складноструктуровану інформацію, встановити зворотний зв'язок з громадянами тощо.

Виявлено, що стратегічним елементом діяльності органів державного управління повинно виступати впровадження норм системи управління якістю, які передбачають здійснення політики повної прозорості їх функціонування. Інформаційна складова цього процесу охоплює комплекс заходів щодо організації інформації в органах державного управління та реалізується в документальному забезпеченні системи управління якістю (настанови з якості, програми якості, протоколи, задокументовані методики, процедури, записи, форми, робочі інструкції тощо).

Відкритість та прозорість діяльності органів державного управління втілюються в наявності інформації щодо процедур надання певних адміністративних послуг, переліків документів для їх отримання, відповідальних осіб тощо. Принцип прозорості передбачає вироблення ефективних методів роботи, за допомогою яких громадянам надається вся необхідна їм інформація, вони отримують доступ до найсуттєвішої інформації про функціонування організації.

Доведено, що система управління якістю розробляється насамперед з метою удосконалення роботи організації, координації її діяльності, забезпечення необхідної стабільної та гарантованої якості послуг, що надаються громадянам, а відповідний рівень якості послуг неможливо забезпечити без належно упорядкованого процесу руху інформації в організації. Стандарти системи управління якістю спрямовані на забезпечення та управління інформаційними ресурсами, документацією та даними. Вони сприяють створенню ефективного управління інформацією в організації, упорядкуванню її документації, виробленню чітких процедур та алгоритмів роботи з ними.

У результаті дослідження доведено, що інформація стає стратегічним ресурсом державного управління, а інформаційні технології виступають одним з інструментів підвищення його ефективності. Інформаційні ресурси належать до найважливіших ресурсів, без використання яких, в принципі, неможливо

руху в просторі й часі, співвіднесення досягнутих кінцевих результатів її функціонування із запланованими з урахуванням нинішнього стану справ.

Визначено форми й засоби доступу фізичних та юридичних осіб до інформаційних ресурсів. З'ясовано, що органи державного управління та місцевого самоврядування повинні забезпечити такий склад власних інформаційних ресурсів, який міг би одночасно задовольнити потреби вищестоящих органів і організацій, а також інформаційні потреби інших юридичних осіб і громадян.

Вивчення досвіду провідних країн світу з питань формування та розвитку інформаційних державно-управлінських ресурсів дав змогу виокремити низку ключових моментів у цій сфері.

Цільовою функцією створення інформаційних ресурсів для органів державного управління та місцевого самоврядування Російської Федерації є забезпечення ідентифікації стану соціально-економічних процесів та явищ, можливості прийняття рішень на основі відомостей, що містяться в них. Однак недостатня координація на федеральному та регіональному рівнях діяльності зі створення інформаційних ресурсів призводить до того, що структурні підрозділи органів державного управління та місцевого самоврядування зазвичай формують їх незалежно один від одного, наслідком чого є порушення нерозривності інформаційного простору, збереженості, ефективного їх використання та розвитку в єдиній системі органів управління, наявність недостатнього рівня взаємодії та структурної повноти ресурсів, відсутність консолідації існуючих інформаційних ресурсів, а також їх дублювання.

Управлінню інформаційними ресурсами, що відбувається в контексті управління документацією, надається значна увага з боку федеральної влади США. Воно розглядається як особлива функція держави та діяльність її органів, пов'язана зі створенням і зберіганням документів. Основне завдання управління документами – змусити їх максимально ефективно слугувати тим цілям, заради яких вони створювалися. Розподіл функцій між державним і приватним секторами та їх взаємодія є визначальними факторами цих процесів. У всіх сферах розвитку суспільства переважає приватний сектор над функціями держави; при цьому йому передано значну частину функцій з питань створення та використання інформаційних ресурсів, і лише деякі типи та рівні доступу до урядових баз даних залишаються в розпорядженні федеральних агентств та відомств.

Уряд Канади здійснює активну політику щодо побудови й удосконалення інформаційної магістралі, в якій втілена національна стратегія надання доступу до основних державних послуг шляхом законодавчої регламентації доступу до інформації всього населення держави. Відповідно до законодавства цієї країни державна інформація має бути доступна всім її громадянам. Практичним її втіленням виступає одна з найсучасніших телекомунікаційних і мовних систем – інформаційна супермагістраль.

Модель інформаційної політики Європейського Союзу відрізняється стратегією європейської інтеграції, поняттям об'єднаної Європи, пріоритетністю побудови інформаційного суспільства. Будь-яка фізична чи юридична особа,

перебуваючи на території країни-члена ЄС, має право на доступ до документів Європейського Парламенту, Ради Європи та Європейської Комісії, адже практично всі офіційні документи є предметом розголошення (за винятком державної таємниці, конфіденційної та таємної інформації). Європейська Конвенція про доступ до інформаційних ресурсів органів державного управління та місцевого самоврядування в країнах-членах Європейського співтовариства стала першим міжнародним об'єднуючим інструментом, в якому проголошено неконкретизоване право доступу до офіційних документів, що створюються цими органами. Відповідно до нормативних актів, прийнятих у країнах ЄС, усі інституції зобов'язані надавати доступ до реєстрів своїх документів у електронній формі, що ведуться вже понад десять років.

Загалом відповідні нормативні акти, що регламентують порядок доступу громадян до інформаційних державно-управлінських ресурсів, прийняті у 86 країнах світу.

Адаптація позитивного зарубіжного досвіду у сфері інформаційних державно-управлінських ресурсів має відбуватися за такими основними напрямками:

- забезпечення максимальної відкритості органів державного управління та місцевого самоврядування;
- створення правомірних та вмотивованих обмежень доступу до інформаційних ресурсів;
- чітке визначення процедур отримання інформації та відповідальності за її надання;
- розвиток партнерства та обміну інформацією між урядовими структурами, державним та приватним секторами з метою задоволення інформаційних потреб споживачів;
- захист державної інформації з урахуванням ризиків та ймовірних загроз інформаційним ресурсам.

Наукова концепція сталого розвитку людства перебуває нині в процесі формування в міждисциплінарному просторі та стосується всіх аспектів буття, має різні аспекти і тлумачення. Наукові розробки щодо майбутнього сталого розвитку умовно можна розподілити на: філософсько-теоретичні, регіональні ресурсно-економічні, економіко-технократичні, ресурсно-економічні, біосферно-біоекологічні, адміністративно-директивні.

Ключовою складовою досягнення сталості розвитку держав є інформація, інтеграція та участь, адже всі і кожен є користувачем та постачальником інформації, а широка участь громадськості в прийнятті рішень є базовою передумовою досягнення сталого розвитку. Увесь тривалий процес його досягнення на всіх його етапах та в різних зрізах виявляється принципово пов'язаним з інформаційними чинниками, із соціальною інформацією, а доступ до неї має вирішальне значення у плануванні, розробленні та контролюванні політики підтримки сталого розвитку на регіональному, національному і міжнародному рівнях. Саме інформаційні ресурси є тим міждисциплінарним питанням, яке має особливо важливе значення для здійснення всіх аспектів

сталого (стійкого, гармонійного, збалансованого) розвитку, адже дасть змогу визначити, що необхідно зробити, як це потрібно зробити і наскільки добре це зроблено. Сучасне суспільство по праву називають інформаційним, адже інформація в різноманітних формах становить найважливіший елемент його життєдіяльності, а інформаційний ресурс стає основним ресурсом людства, головною цінністю сучасної цивілізації.

З огляду на вищезазначене перспективами розвитку інформаційної складової сталого розвитку держави повинні стати такі напрями:

- створення комплексної національної інформаційної бази з питань ухвалення рішень в галузі сталого розвитку;
- розроблення комунікаційних стратегій щодо забезпечення ширшого доступу громадськості до інформаційних державно-управлінських ресурсів;
- розробка відповідної інституційної та нормативної основи для збирання даних, обміну ними, поширення й використання інформації;
- ефективне застосування наявної інфраструктури для здійснення інформаційних цілей в галузі стійкого розвитку та її вдосконалення;
- розвиток на основі широкої участі стратегічних партнерських взаємин між органами державного управління, місцевого самоврядування, державним та приватним секторами і громадянами для розробки й удосконалення інформаційного забезпечення.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження в дисертаційній роботі розроблено наукові положення та отримано нові наукові результати, що в сукупності вирішують важливе наукове завдання в галузі державного управління щодо формування й розвитку інформаційних державно-управлінських ресурсів України.

Апробація одержаних результатів, їх використання в практичній діяльності підтверджують методологію, покладену в основу дослідження. Результати проведеного дослідження та їх узагальнення свідчать про досягнення мети, виконання поставлених завдань і дають підстави сформулювати такі висновки і рекомендації.

1. З'ясовано, що поняття інформаційного ресурсу є відносно новим, а наукові розробки з цієї проблематики з'явилися лише недавно. За цей період здійснено чимало досліджень у зазначеній сфері, які можна умовно розділити за напрямами: знаннеорієнтований, документаційний, владно-адміністративний, технологічний, інформаційний та еволюційний. Показано, що до складу інформаційних ресурсів входить уся наявна інформація в певній сфері чи її підмножини, а для їх класифікації науковці застосовують різні та несумісні між собою критерії, що сприяє виникненню нових класів інформаційних ресурсів.

Досліджено, що інформаційні ресурси в державному управлінні розглядаються фахівцями цієї сфери за трьома основними напрямами:

інформаційним, ресурсним та документаційним. В основу трактування цього поняття покладаються смислові конструкти вказаних категорій, їх елементи або частини. Інформаційні державно-управлінські ресурси запропоновано розглядати за документаційним напрямом, оскільки документ є центральною категорією, що втілює їх смислове поле.

2. Доведено, що чинники, які визначають зміст інформаційних державно-управлінських ресурсів, сформувалися одночасно з виникненням держав та створенням системи державного управління. Таким чином, формування й розвиток паперових інформаційних ресурсів доцільно розглядати в контексті розвитку діловодства (сім періодів), а електронних – у контексті розвитку автоматизованої інформаційної технології обробки даних (п'ять періодів). Сучасне інформаційне суспільство породило низку ключових проблем у сфері формування й використання інформаційних ресурсів, вирішення яких полягає у виробленні нового інформаційного підходу в державному управлінні України, що ґрунтується на уявленні про інформацію як про інтелектуальний продукт.

3. Виявлено, що в нашій державі за двадцять років створено велику кількість інформаційних ресурсів у різних сферах суспільної діяльності, з-поміж яких варто виокремити інформаційні державно-управлінські ресурси України. Комплексне дослідження цієї категорії дало змогу дисертантові запропонувати власне її визначення. Обґрунтовано необхідність перегляду українського інформаційного законодавства з огляду на його неузгодженість, дублювання та відсутність чіткої ієрархічної побудови. Крім того, в роботі встановлено фактори ризику означеної сфери, а також з'ясовано методи їх подолання.

4. Охарактеризовано структуру інформаційних державно-управлінських ресурсів, яка визначається передусім його організаційною структурою та передбачає наявність трьох інформаційних блоків: поточних, перспективних і периферійних. Розглянуто різноманітні класифікації інформаційних ресурсів, з урахуванням яких вироблено власну за такими показниками, як: типи носіїв, джерела формування, форми представлення, доступність, частота використання, ступінь узагальнення, джерела інформації, призначення, масштабність та способи поширення.

5. Встановлено основні функції інформаційних державно-управлінських ресурсів: ідентифікаційну, легітимізаційну, евристичну, обліково-звітну, статистичну, гностичну, консультативну та оцінювальну. З'ясовано, що інформаційні державно-управлінські ресурси повинні забезпечувати необхідні дані для вирішення функціональних завдань органів державного управління, надаючи при цьому їхнім працівникам довідкову інформацію, необхідну для здійснення службової діяльності, та формуючи спільні інформаційні ресурси в межах усієї держави. Розроблено узагальнену динамічну модель формування й використання інформаційних державно-управлінських ресурсів з урахуванням напрацювань українських і зарубіжних науковців, яка є циклом послідовних процесів моделювання, комплектування, обліку, обробки, розміщення, зберігання, доставки, оцінювання, актуалізації, аналізу інформації та подальшого відтворення інформаційних ресурсів.

6. Сформульовано основні напрями адаптації зарубіжного досвіду з питань формування та розвитку інформаційних державно-управлінських ресурсів України. Проаналізовано досягнення та прорахунки провідних країн світу з цього питання.

Запропоновано перспективні напрями розвитку інформаційної складової сталого розвитку держави як концепції, що динамічно розвивається і стосується всіх сфер життєдіяльності. Показано, що концепція стійкого розвитку має міждисциплінарний характер, а однією з ключових складових цього процесу є інформація, інтеграція та участь громадян у прийнятті управлінських рішень. Встановлено, що саме інформаційні ресурси мають принципово важливе значення в процесі досягнення сталості держави, оскільки вони дають змогу ідентифікувати що, як і яким чином слід зробити, набуваючи при цьому рис головної цінності сучасної цивілізації.

На підставі отриманих результатів дисертаційного дослідження, вітчизняного та зарубіжного досвіду запропоновано такі практичні рекомендації щодо розвитку інформаційних державно-управлінських ресурсів України.

Основні наукові результати дисертаційної роботи дають підстави запропонувати такі практичні рекомендації:

- створити державну систему моніторингу документованої інформації органів державного управління та місцевого самоврядування, у тому числі мережі моніторингу нормативних документів, аналіз та оцінку моніторингової інформації, моделювання й прогнозування соціально-економічних процесів;

- розширити доступ зацікавлених фізичних і юридичних осіб до інформаційних ресурсів та систем надання інформаційних послуг із застосуванням новітніх інформаційних технологій з урахуванням вимог відкритості та прозорості роботи органів державного управління та місцевого самоврядування;

- продовжити проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень з актуальних питань інформаційної сфери відповідно до пріоритетів розвитку держави та суспільства, зокрема щодо проблем управління інформаційними державно-управлінськими ресурсами, функціонування систем електронного урядування.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Твердохліб О. Семантико-етимологічний аналіз категорії “інформаційний ресурс” у державному управлінні / О. Твердохліб // Упр. сучас. містом. – 2007. – № 1–12. – С. 40–47.

2. Твердохліб О. Інформаційний державно-управлінський ресурс: сутність та класифікація [Електронний ресурс] / Олександр Степанович Твердохліб ; ОРІДУ НАДУ // Теоретичні та прикладні питання державотворення : електрон. наук. фах. вид. – 2008. – Вип. 4. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/e-journals/tppd/2008-4/R_3/09tosstk.pdf. – Назва з екрана.

3. Твердохліб О. Нормативно-правове регулювання інформаційних державно-управлінських ресурсів України / Олександр Твердохліб // Державне

управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2009. – Вип. 2. – С. 195–207.

4. Твердохліб О. С. Інформаційний державно-управлінський ресурс як складова процесу впровадження системи управління якістю / Олександр Твердохліб // Вісн. держ. служби України. – 2009. – № 4. – С. 45–49.

5. Твердохліб О. С. Використання геоінформаційного ресурсу в діяльності органів державної влади України / О. С. Твердохліб // Наук. вісн. Акад. муніцип. упр. : зб. наук. пр. – К., 2010. – Вип. 1. – С. 244–251. – (Серія “Управління”).

6. Твердохліб О. С. Концептуальні основи інформаційних ресурсів у державному управлінні / О. С. Твердохліб // Демократичні стандарти врядування й публічного адміністрування : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Львів, 4 квіт. 2008 р.) : у 2 ч. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2008. – Ч. 2. – С. 276–279.

7. Твердохліб О. С. Інформаційні ресурси України в умовах демократичних змін / О. С. Твердохліб // Новітні тенденції розвитку демократичного врядування: світовий та український досвід : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 30 трав. 2008 р.) : у 3 т. – К. : НАДУ, 2008. – Т. 2. – С. 364–365.

8. Твердохліб О. С. Фактори ризику впровадження електронних інформаційних державно-управлінських ресурсів / О. С. Твердохліб // Державне управління та місцеве самоврядування : тези ІХ міжнар. наук. конгресу (Харків, 26–27 берез. 2009 р.). – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ “Магістр”, 2009. – С. 47–48.

9. Твердохліб О. С. Формування та використання інформаційних ресурсів у сфері державного управління: досвід Російської Федерації / О. С. Твердохліб // Антикризисні механізми регіонального та муніципального розвитку : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 9 квіт. 2010 р.) : у 2 ч. – К. : Видавн.-поліграф. центр Акад. муніцип. упр., 2010. – Ч. 2. – С. 305–307.

10. Твердохліб О. С. Інформаційні державно-управлінські ресурси України в контексті сталого розвитку держави / О. С. Твердохліб // Галузь науки “Державне управління”: історія, теорія, впровадження : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 28 трав. 2010 р.) : у 2 т. / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, С. В. Загороднюка. – К. : НАДУ, 2010. – Т. 1. – С. 314–315.

11. Твердохліб О. Інформаційно-ресурсне та технологічне забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування (на прикладі виконавчого комітету Івано-Франківської міської ради) / Олександр Твердохліб // Нове управління : зб. тез магістерських робіт випускників за спец. 8.150101 “Державна служба”. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2007. – С. 22–24.

12. Tverdokhlib O. Informationelle Ressourcen als Basis für die Entwicklung / Oleksandr Tverdokhlib // Innovative Verwaltung : die Fachzeitschrift für erfolgreiches Verwaltungsmanagement. – 2011. – N 5. – S. 35–36.

13. Соснін О. Інформаційні державно-управлінські ресурси України: визначення і розуміння / О. Соснін, О. Твердохліб // Віче : журн. Верхов. Ради України. – 2011. – № 22. – С. 25–29.

Особистий внесок: визначено поняття інформаційних державно-управлінських ресурсів, охарактеризовано їх основні ознаки та особливості управління таким видом ресурсів.

АНОТАЦІЯ

Твердохліб О. С. Формування та розвиток інформаційних державно-управлінських ресурсів України. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління. – Національна академія державного управління при Президентові України, Київ, 2012.

У дисертації проведено огляд фундаментальних і прикладних літературних джерел з питань створення й функціонування інформаційних ресурсів, проаналізовано підходи до визначення поняття “інформаційний ресурс” у державному управлінні. Висвітлено сучасний стан і проблеми у сфері інформаційних ресурсів державного управління. Досліджено чинні нормативно-правові акти, що регулюють інформаційну сферу України.

Розглянуто питання інформаційних державно-управлінських ресурсів. Запропоновано авторське бачення визначення цієї категорії. Наведено їх структуру, функції та класифікацію. Показано еволюцію інформаційних ресурсів в українській історії. Висвітлено застосування геоінформаційних систем та геоінформаційних ресурсів у діяльності органів державного управління України. Проаналізовано сучасні підходи до практики державного управління в контексті впровадження системи управління якістю.

Запропоновано узагальнену динамічну модель формування й використання інформаційних державно-управлінських ресурсів. Наведено зарубіжний досвід формування й використання інформаційних ресурсів у сфері державного управління. Вказано шляхи вдосконалення та перспективи розвитку інформаційних ресурсів у практиці державного управління з метою досягнення сталого розвитку держави.

Ключові слова: інформація, ресурс, документ, еволюція інформаційних ресурсів, інформаційні державно-управлінські ресурси, система управління якістю, геоінформаційні ресурси державного управління, інформаційне право, світовий досвід, сталий розвиток держави.

АННОТАЦИЯ

Твердохлиб А. С. Формирование и развитие информационных государственно-управленческих ресурсов Украины. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук государственного управления по специальности 25.00.01 – теория и история государственного управления. – Национальная академия государственного управления при Президенте Украины, Киев, 2012.

В диссертации проведен обзор фундаментальных и прикладных литературных источников по вопросам создания и функционирования информационных ресурсов.

Хотя понятие информационного ресурса является относительно новым, предметы, процессы и явления, которые теперь определяют его содержание, существовали и раньше. Сегодня можно с уверенностью говорить о том, что информационные государственно-управленческие ресурсы возникли одновременно с зарождением государств и созданием системы государственного управления. Современное же общество живет во время так называемой Третьей волны, в условиях формирования сверхиндустриальной цивилизации, информационного общества, в котором информация является наибольшей общественной ценностью, предметом, средством и продуктом управленческого труда.

Проанализированы подходы к определению понятия “информационный ресурс” в государственном управлении. Рассматриваются происхождение этого термина, трактовка его разными авторами. Обоснован тезис о необходимости унифицированного подхода к толкованию этой категории. Освещено современное состояние и проблемы в сфере информационных ресурсов государственного управления.

Исследованы действующие нормативно-правовые акты в сфере информационных государственно-управленческих ресурсов Украины. Проведен анализ и обобщение украинского общегосударственного и узкоспециального законодательства в сфере информационного права, ряда межгосударственных договоров и соглашений. Предложено авторское видение путей усовершенствования правовой регуляции информационной сферы государства.

Рассмотрен вопрос информационных государственно-управленческих ресурсов. Предложено авторское видение относительно определения этой категории. На основе всестороннего анализа такого понятия выделены их особенности, типы и источники формирования, а также их структура, функции и классификация. Проанализированы стадии формирования и применения ресурсов, а также приведены их характеристики и классификационные признаки. Показана эволюция информационных ресурсов в украинской истории. Осуществлен анализ этапов развития разных видов информационных ресурсов.

Освещено использование геоинформационных систем и геоинформационных ресурсов в деятельности органов государственного управления Украины. Обоснована целесообразность использования геоинформационных ресурсов в работе органов государственного управления, выделены негативные факторы их развития и указаны перспективные пути их использования.

Проанализированы современные подходы к практике государственного управления в контексте внедрения системы управления качеством. Показано, что информационный государственно-управленческий ресурс составляет неотъемлемую часть реализации этого процесса. Приведены преимущества использования информационных ресурсов системы управления качеством.

Предложена обобщенная динамическая модель формирования и использования информационных государственно-управленческих ресурсов, которая является циклом последовательных процессов моделирования, комплектования, учета, обработки, размещения, хранения, доставки, оценивания, актуализации, анализа информации и последующего воссоздания информационных ресурсов. Приведен зарубежный опыт формирования и использования информационных

ресурсов в сфере государственного управления. Проанализированы подходы к этому вопросу в Российской Федерации, Соединенных Штатах Америки, Канаде и в странах Европейского Союза. Указаны перспективные пути применения передового мирового опыта в государственном управлении Украины.

Указаны пути усовершенствования и перспективы развития информационных ресурсов в практике государственного управления с целью достижения устойчивого развития государства.

Ключевые слова: информация, ресурс, документ, эволюция информационных ресурсов, информационные государственно-управленческие ресурсы, система управления качеством, геоинформационные ресурсы государственного управления, информационное право, мировой опыт, устойчивое развитие государства.

ANNOTATION

Tverdokhlib O. S. Forming and development of information public-administrative resources of Ukraine. – Manuscript.

The thesis for obtaining the candidate of science's degree in public administration; specialty 25.00.01 – theory and history of public administration. – National Academy of Public Administration, the President of Ukraine, Kyiv, 2012.

The review of fundamental and applied literary sources concerning creation and functioning of information resources are made, the approaches to definition of the notion “information resource” in public administration are analyzed in the thesis. The actual condition and problems in the sphere of public administration's information resources are elucidated. The currently in forced legal texts that regulate information sphere of Ukraine are explored.

The problem of information public-administrative resources is considered. The author's point of view regarding definition of this denomination is suggested. Their structure, functions and classification are depicted here. The evolution of information resources in Ukrainian history is described. The usage of geoinformation systems and geoinformation resources in public authorities' activity in Ukraine is described. The modern approaches to the practice of public administration in the context of quality management system's implementation are analyzed.

The generalized dynamic model concerning forming and using of information public-administrative resources is proposed. The foreign experience regarding forming and using of information resources in the sphere of public administration is submitted. The improvement's ways and development's perspectives of information resources concerning practice of public administration purposely achievement of the state's sustainable development are demonstrated.

Key words: information, resource, document, evolution of information resources, information public-administrative resources, quality management system, geoinformation resources of public administration, information law, world experience, state's sustainable development.

Підписано до друку 21.09.2012.
Формат 60 x 84/16. Обл.-вид. арк. 0,9.
Ум.-друк. арк. 1,16.
Тираж 100 пр.

Свідоцтво серії ДК № 1561 від 06.11.2003.

Віддруковано з оригінал-макета в управлінні з видавничої діяльності
Національної академії державного управління
при Президентові України
03057, м. Київ-57, вул. Ежена Потьє, 20, тел. 456-67-93.